

EXPERIÈNCIES VITALS PRESSURADORES DE LA POBLACIÓ IMMIGRANT I NO-IMMIGRANT DE CATALUNYA

L. GARCIA-SEVILLA, C. MUNTANER, T. COYO, N. LLEDÓ,
F. BALADA, R. TRULLÀS i N. MARTÍ*

Departament de Psicologia Mèdica. Facultat de Medicina
Universitat Autònoma de Barcelona

Resum

La població de Catalunya, com la de qualsevol altre país, estaria sotmesa a diverses menes de pressuradors psico-socials, encara que a igualtat de magnitud la població immigrada «expressaria» més la pressura. Ara bé, l'especial situació política de Catalunya, com la de la resta dels Països Catalans, fa que la població immigrada no acabi d'integrar-se a la societat rebedora, i que la població autòctona no acabi d'ésser plenament catalana. Això genera una pressura social constant, equivalent a dues «Mort de cònjuge» i una «Mort de familiar» per als catalans. Ultra la diferència de magnitud de pressura sòcio-política entre immigrants i catalans, hi ha una diferència de ritme de presentació. És clar que en els immigrants la pressura comença en el moment d'arribada, però en els catalans aquest tipus de pressura és connatal, cosa que originaria una més alta adaptació a la pressura i una menor alteració comportamental.

Hom pot considerar que cada individu d'una societat ocupa un cert «espai social», determinat per totes les variables socials, des de les demogràfiques a les relacions interpersonals, passant per les històriques i polítiques. Cada individu ocuparia, doncs, un espai propi, producte d'una combinatòria específica de diverses magnituds de les variables socials. De no canviar la combinatòria específica, d'ésser aproximadament constant l'espai social, l'individu es trobaria en equilibri, adaptat, amb el seu entorn. És a dir, les seves conductes habituals no col·lidirien amb les forces de l'entorn, sinó que, més aviat en serien l'expressió directa. Així, l'estructura de la societat determinaria els espais socials, predeterminant, d'aquesta manera, les conductes dels individus. Els individus, al seu torn, amb llur comportament adaptat, reforçarien les estructures socials. En definitiva, aquesta visió de l'individu adaptat, és a dir, sa, coincideix plenament amb la definició de salut de Gol (1977): l'espai social propi suposa *una manera de viure*, adaptada, *autònoma*, en tant que l'adaptació implica una acció iniciada en l'individu i mantinguda per ell, però en relació amb els altres individus i espais socials, relació que representa *solidaritat*, correspondència, interconne-

* Agraïm la col·laboració dels nostres companys A. Martí i T. Mitjana.

xió, interdependència, essent tot el procés expressió dels mecanismes fisiològics i psicològics de l'individu, que en funcionar correctament són percebuts *joiosament* pel subjecte, joia, que, d'altra banda, és el reforçament intrínsec del funcionament dels mecanismes.

Qualsevol desestructuració d'una societat comportaria un canvi en els espais socials i una readaptació de l'individu a la nova situació. D'ésser el canvi important i/o perllongat, el procés de readaptació prendria temps i/o intensitat, tot creant un estat de pressura («stress») sobre l'individu.

L'endurament i l'adaptació a la pressura crearia trastorns fisiològics en l'individu, trastorns detectables pel dispositiu sanitari de la societat (Garcia et al, 1979). D'altra banda, les noves conductes de l'individu, producte de la readaptació a la nova situació, encara que es donessin en absència de trastorns fisiològics, serien detectables pels dispositius de salut mental de la societat.

Els estudis que relacionen l'impacte o pressura, segons el model de Selye (1950), produïts per pressuradors («stressors») socials amb trastorns, han conegut una expansió notable en la literatura anglo-saxona des del final dels anys 60, en publicacions psicològiques, psicomètriques o sociològiques principalment (Rabkin i Struening, 1976).

Cal esmentar el treball avui pioner de Holmes i Rahe (1967) per als quals els pressuradors socials són les circumstàncies que requereixen un canvi en el patró vital d'un subjecte i que per a mesurar-los elaboraren una escala d'ordre, la Social Readjustment Rating Scale (SRRS) incloent-hi ítems de pressuradors socials i d'experiències vitals («life events») que requereixen un grau de readaptació en intensitat i temps (mort del cònjuge, matrimoni, vacances, etc.). Utilitzant mostres homogènies establiren una relació primer retrospectiva i després prospectiva entre pressuradors socials i malalties i trastorns.

Més endavant d'altres recercadors (Vinokur i Selzer, 1975; Sarason, et al, 1978) introduïren la distinció entre experiències vitals desitjables i indesitjables sense abandonar la mesura ordinal introduïda per Holmes i Rahe. D'aquí la Life Experiences Survey (LES) de Sarason et al (1978). La mesura de les experiències vitals i dels pressuradors psico-socials ha permès relacionar aquestes variables amb trastorns psiquiàtrics, tot observant que malalts i controls difereixen significativament en el valor d'aquestes mesures i que permeten predir l'evolució del trastorn (Dohrenwend i Dohrenwend, 1974). Dos tipus de mètode, l'estandarditzat i el basat en els ordres individuals, han estat desenvolupats en les escales d'experiències vitals. És freqüent no trobar diferències en la mesura de la readaptació segons la metodologia psicomètrica emprada (Kale i Sternmarck, 1983). Malgrat l'associació empírica de les mesures d'experiències vitals amb nombroses malalties en diverses poblacions, aquestes han rebut fortes crítiques psicomètriques (Rabkin i Struening, 1976) que fins i tot han plantejat les seves limitacions (Cleary, 1981). La replicació transcultural de mesures d'experiències vitals i la replicació en diferents poblacions: infants (Yamamoto i Davis, 1982) estudiants (Sarason et al, 1978), ha produït una diversificació dels instruments de mesura i una major confiança en ells.

Com hem dit, les teories sobre l'acció de la pressura s'originaren amb Selye (1950). La pressura seria la resposta inespecífica del cos a qualsevol requeriment ambiental (Selye, 1978). S'entén per requeriments ambientals o pressuradors aquells canvis que succeeixen en l'ambient de l'individu i que requereixen una resposta global de l'organisme. Qualsevol canvi en el seu entorn desencadena la resposta de pressura, tant si és produït per condicions plaents com per desagradables.

L'organisme posa en marxa virtualment les mateixes respostes inespecífiques davant els diversos pressuradors que actuen sobre ell, ja siguin positius o negatius. De totes maneres cal diferenciar els pressuradors segons els efectes que produeixen dins la resposta de pressura en general: efectes dolorosos («distress») els pressuradors negatius, efectes euforitzants («eustress») els positius. El fet que l'«eustress» produeixi molt menys damnatge que el «distress» mostra que la percepció que es tingui del pressurador, o el que és el mateix, la variable cognitiva «Depèn de com es miri» és determinant en la capacitat d'adaptació al canvi.

L'estat de pressura s'ha vinculat a un gran nombre de trastorns com ulcus gàstric (Weiss, 1971), malalties coronàries (Glass, 1977) i trastorns psicològics (Depue, 1979), constituint un factor notable en les malalties neoplàsiques (Sklar i Anisman, 1981). Hi ha una considerable evidència que estableix específicament una relació entre experiències vitals que requereixen adaptació i malaltia física (Elliot i Eisdorfer, 1982). Tot i l'existència d'insuficiències metodològiques en alguns dels instruments de mesura que mostren l'esmentada relació (Rabkin i Struening, 1976), els resultats obtinguts en diversos dissenys experimentals donen suport a la consideració que les experiències vitals augmenten el risc a patir una varietat de trastorns.

És ja històric el predomini de les hipòtesis simples de causa-efecte respecte a la connexió entre pressura i malaltia. Tal concepció ignora els diversos factors, tant genètics com ambientals, que hi estan implicats.

El mecanisme implicat en la connexió pressura-desenvolupament de trastorn cal emmarcar-lo en dos aspectes:

a) La pressura origina un o més canvis fisiològics generals que representarien la condició comuna per al desencadenament de patologia.

b) Dins l'estat de pressura es pot produir disfunció específica de qualsevol dels sistemes fisiològics. La natura de la patologia observada dependrà del sistema fisiològic particular influït, i per tant de la susceptibilitat de l'organisme en aquest sistema.

En el primer cas, els canvis fisiològics comuns en l'estat de pressura es caracteritzen per un increment dels nivells de glucocorticoides, que proporcionen a l'organisme fonts d'energia de fàcil mobilització. Aquest increment és controlat per l'adenohipòfisi i especialment per la corticotrofina (HACT) i el seu factor d'alliberament (F.A.C.) secretat en l'hipotàlem. Actualment es considera el FAC com el mediador central en la integració de la resposta endocrina davant la pressura (Vale et al, 1981). Per altra banda, a nivell neuronal els pressuradors, i específicament la seva impredecibilitat, donen lloc a una hiperactivitat noradrenèrgica (Stone, 1975; Weiss, 1971). La incapacitat d'autoregulació o la persistència d'aquesta hiperactivitat s'ha postulat com a possible factor en les reaccions i trastorns psicològics existents en l'estat de pressura (Stone, 1984).

Ultra els efectes fisiològics inespecífics dels pressuradors, les diverses patologies observades s'ha considerat que estarien relacionades amb la resistència de cadascun dels sistemes fisiològics particulars (Anisman, Zacharko, 1982). En pot ésser un exemple la vinculació de la pressura sobre el sistema immunològic, com a factor de risc en l'aparició de càncer (Sklar i Anisman, 1980).

Ultra les desadaptacions creades pel funcionament intern d'una societat, tals com les estudiades suara, una societat pot ésser sacsejada, desestructurada, per causes exògenes: guerres, devastacions, etc. Entre aquestes es trobaria la immigració d'un nombre elevat de persones. Així, Boor (1981) ha mostrat d'una manera clara i elegant que les taxes de suïcidi, divorci i delinqüència creixen proporcionalment a la

immigració. Aquesta «patologia» social seria produïda pel sacsejament immigratori i no pels immigrants necessàriament.

D'altra banda, els immigrants són especialment sotmesos a una munió d'experiències vitals d'alta magnitud, canvi accelerat, readaptació llarga, imprevisible i noves (Tizón et al, 1983). Aquesta situació ha estat descrita pels antropòlegs com a «xoc cultural» (Oberg, 1954). Spradley i Phillips (1972) desenvoluparen una mesura, el Cultural Readjustment Rating Questionnaire (CRRQ), per a mesurar el xoc cultural, que ja ha estat utilitzada a Catalunya (Garcia, Jimenez, Muntaner i Balada, 1984).

La població autòctona també respondria amb pressura si la readaptació exigida al seu sacsejat espai social fos alta i/o perllongada. En aquest sentit, el sistema diagnòstic DSM II (APA, 1968) incloïa la *desadaptació social* aplicable als «individus immersos dins una cultura no familiar (xoc cultural) o dins un conflicte provocat per les lleialtats separades a dues cultures». És a dir, el xoc cultural seria típic dels immigrants, que en certa manera s'assemblaria a l'experimentat per aquelles poblacions, que sense ésser migrants, es troben sotmeses a un conflicte bi-cultural o binacional. Proposem anomenar aquest conflicte cultural com «corasón loco» (La Trinca, 1981).

El present treball mira d'avaluar el xoc cultural dels immigrants a Catalunya i el «corasón loco» de la població autòctona, en relació a les escales de pressuradors clàssics de Holmes i Rahe (1967) i de Sarason et al (1978), usant el mètode de l'estimació de magnituds.

Mètodes

Subjects: 100 usuaris de Sabadell de l'ICS* que comprenien unes zones on la població autòctona i immigrada eren al 50 % i de nivell socio-cultural comparable. La mostra consistí en quatre grups iguals d'homes i dones, catalans de 39,1 anys (SD=8,03) i de 31,2 anys (SD=16,55) i immigrants de 40,3 anys (SD=14,93) i 44,1 anys (SD=15,65).

Material

A partir del SRRS de Holmes i Rahe (1967) i de la LES de Sarason (1978) s'ha adaptat al present estudi una escala nova que consta de 28 ítems.

- V1 Matrimoni.
- V2 Divorci o separació judicial.
- V3 Mort del cònjuge.
- V4 Mort d'un familiar pròxim.
- V5 Detenció judicial i empresonament.
- V6 Malaltia o accident personal greu.
- V7 Ésser despatxat del treball.
- V8 Reconciliació marital amb la parella.
- V9 Problemes sexuals.
- V10 Canvi important en la salut física o mental d'un familiar.
- V11 Guanyar un nou membre a la família (naixement, adopció, acollir una persona
- V12 Canvi important en el nombre de discussions amb el cònjuge (respecte als fills, costums personals...).
- V13 Mort d'un amic/amiga íntim/intima.
- V14 Canvi important en les responsabilitats en el treball (promoció, degradació,
- V15 Problemes amb els parents polítics (cunyats, sogres...).
- V16 Canvi de domicili.

- V17 Embargament de béns per una hipoteca o préstec.
- V18 Separació marital de la parella (a causa de conflictes).
- V19 Separació del cònjuge (a causa del treball, un viatge...).
- V20 *Home*: Embaràs de la muller/amiga.
Dona: Embaràs.
- V21 Demanar un préstec per una necessitat important (per comprar un pis, negocis...).
- V22 Demanar un préstec per una necessitat menor (comprar un cotxe, televisió...).
- V23 Nova feina.
- V24 Problema amb l'amo o patró (podent arribar a ésser despatxat, degradat).
- V25 *Home*: Avortar intencionadament la muller/amiga.
Dona: Avortar intencionadament.
- V26 Malaltia o accident greu d'un amic/amiga intim/intima.
- V27 Trencament amb la parella (promesos, nuvis...).
- V28 Anar a viure fora de casa per primera vegada.

Xoc cultural. A partir del CRRQ de Spradley i Phillips (1972) seleccionàrem els 17 ítems que, segons la nostra experiència (Garcia, et al, 1984), mesuren millor el xoc cultural. La versió usada per als immigrants fou una traducció castellana dels ítems usats amb els catalans:

- V29 Metro de Barcelona.
- V30 Parlar com els catalans.
- V31 La quantitat de gent (densitat demogràfica) del lloc de residència.
- V32 La intimitat o reserva de la majoria dels catalans.
- V33 La puntualitat de la majoria dels catalans.
- V34 Les idees que els catalans tenen sobre les coses que ofenen o fereixen els sentiments.
- V35 L'ambició dels catalans.
- V36 El ritme general de vida a Catalunya.
- V37 El sentit que tenen els catalans d'unitat entre els membres d'una família i l'obligació sentida cap a ells.
- V38 La quantitat de gent de la pròpia regió de procedència, paisans, que viu al lloc de residència.
- V39 La llibertat i independència que les dones catalanes semblen tenir.
- V40 Les idees dels catalans sobre l'amistat (la forma com la gent sent i actua cap als amics).
- V41 Les pròpies oportunitats per establir contactes socials a Catalunya.
- V42 Sentit de l'humor dels catalans (idees sobre el que és divertit).
- V43 L'amistat i l'hospitalitat que mostren els catalans.
- V44 La reserva que mostren els catalans amb la seva relació amb els altres.
- V45 El menjar català.

«*Corasón loco*». Foren construïts 8 ítems que messuressin el concepte de lleialtat dividida a dues cultures, tal i com hem explicat abans. La llista següent és la versió aplicada als catalans, acompanyada de la versió castellana per als immigrants, quan aquesta implicava un canvi conceptual:

- V46 Sentir-se natural de tot Espanya/Sentirse natural de Cataluña.
- V47 Ésser identificat com a castellà/Ser identificado como catalán.
- V48 Sentir habitualment parlar el castellà/Oir habitualmente hablar en catalán.
- V49 Haver de parlar en castellà/Tener que hablar en catalán.

- V50 Trobar els rètols de les botigues i dels carrers en castellà/Ver los letreros de las tiendas y de las calles en catalán.
 V51 Sentir la mateixa lleialtat cap a Catalunya que cap a Espanya.
 V52 Sentir com a ciutats del mateix país Girona i Sevilla.
 V52 Sentir-se tan representant per la bandera catalana com per l'espanyola.

Procediment

Dues entrevistadores s'encarregaren, una a cada ambulatori, de contactar amb els subjectes, aconseguir el seu consentiment, prèvia explicació, i d'aplicar els 53 ítems de l'estudi, ultra recollir informació general i sociològica sobre els subjectes.

Cada ítem era imprès sobre una cartolina de 12'5 x 17'5 cm i eren presentats seqüencialment a l'atzar després de barallar les 52 cartolines, ja que l'ítem d'ancoratge, «matrimoni», era presentat separatament. Aquesta cartolina tenia imprès el valor «500» com a puntatge.

El subjecte rebia les instruccions següents:

Aquesta prova consisteix en una relació d'experiències que de vegades produeixen un canvi en les vides de les persones que les experimenten, canvi que requereix una certa readaptació social.

La readaptació social significa la quantitat i duració del canvi en la forma habitual de vida produït per diverses experiències vitals. Definida així, la readaptació social mesura l'esforç i durada necessaris per a adaptar-se a una experiència vital sense tenir en compte si aquesta experiència és desitjable o no.

Us demanem que puntueu una sèrie d'experiències vitals segons els graus relatius de readaptació que requereixen. Per a obtenir la puntuació cal que tingueu en compte la vostra experiència. Això vol dir l'experiència personal, quan n'hi hagi, i també la que imagineu que representa pels altres.

Algunes persones s'adapten al canvi més fàcilment i d'altres ho fan amb dificultat només a determinades experiències. Per tant, procureu no donar el màxim d'esforç requerit pel canvi, sinó més aviat el grau de readaptació mitjà per a cada experiència.

El procediment de puntuació és el següent. A l'experiència 1, Matrimoni, se li ha donat un puntatge arbitrari de 500. Per a respondre cadascuna de les altres experiències cal que penseu: «Aquesta experiència necessita més, o menys readaptació que el matrimoni?», «es necessitaria més, o menys temps per a aconseguir la readaptació?». Si decidiu que la readaptació necessària és més intensa i prolongada cal escollir un número proporcionalment més gran que el puntatge del matrimoni i posar-lo en el corresponent espai marcat «Puntatge». Si decidiu que l'experiència representa una readaptació menor i més curta que la del matrimoni, indiqueu quant menys posant un número proporcionalment més petit en el lloc corresponent. (Si una experiència requereix una readaptació intensa, però en un espai de temps curt, pot tenir un valor aproximat a una experiència que requereixi una readaptació menys intensa però durant un llarg període de temps). Si l'experiència és equivalent en readaptació social al matrimoni, marqueu el número 500 en el lloc corresponent.

També, per a cada experiència, cal que indiqueu la direcció i la intensitat de l'impacte sobre la vostra vida, ja fos positiu o negatiu. És a dir, indiqueu el tipus i intensitat que l'experiència va tenir o tindria. Un puntatge de -3 indicaria un impacte extremadament negatiu. Un impacte de 0 suggereix que no n'hi ha hagut, ni de positiu ni

de negatiu. Un puntatge de +3 indicaria un impacte extremadament positiu. Assegureu-vos que totes les marques les col·loqueu en el lloc corresponent.

Resultats

Tots els ítems sembla que foren entesos per la mostra estudiada. Només dos ítems foren un tant conflictius: «Demandar un préstec per a una necessitat menor», que no fou respost pel 8 % de la mostra catalana, i «Sentir la misma lealtad hacia Cataluña que hacia España» que no ho fou pel 21 % de la mostra immigrada.

Dels subjectes estudiats, 5 foren eliminats perquè atribuïen, contra tota lògica, un puntatge nul a la majoria dels ítems. Probablement aquests subjectes no es trobaven disposats a col·laborar a fons amb l'entrevistadora, i volien acabar aviat. L'entrevistadora, en tots els casos, donà l'inventari en la llengua habitualment usada per l'entrevistat, cosa que podia ésser fàcilment comprovada. En general l'ús lingüístic coincidí amb la categoria català/immigrat, amb l'excepció de 4 subjectes (3 homes i 1 dona) que tot i que parlaven habitualment català, foren millor classificats com a immigrants per la resta de llurs dades. Així, la mostra final estudiada fou de 24 catalans, 24 catalanes, 23 homes immigrants i 24 dones immigrants.

Experiències vitals

Els 28 ítems d'aquesta escala s'ordenaren d'una manera molt semblant tant per als catalans respecte a les catalanes ($r_s = 0'86$, $p < 0'001$), com per als immigrants respecte a les immigrades ($r_s = 0'81$, $P < 0'001$), mostrant una gran consistència entre sexes. També la semblança d'ordenació és molt gran, ($r_s = 0'938$, $p < 0'001$) entre la mostra catalana i la immigrada. (Taula I). Comparant les ordenacions obtingudes del SRRQ amb l'ordenació trobada en mostres americanes i japoneses (Masuda i Holmes, 1967), mitjançant correlacions de rang, tenim que l'ordenació catalana és més semblant a les estrangeres que l'ordenació dels immigrants:

	<i>Catalana</i>	<i>Immigrada</i>
Americana	0'742***	0'674**
Japonesa	0'755***	0'699**

** $p < 0'01$

*** $p < 0'001$

La mostra immigrada mostrarà una clara tendència a primar ítems relacionats amb la família i el comportament sexual, a considerar negatiu viure fora de casa per primera vegada, a percebre com a més negatiu l'embargament, l'avortament, o la separació per causa de feina, i una feina nova. El fet més rellevant, però, de la taula I és el superior puntatge atribuït a tots els ítems per la mostra immigrada, de tal manera que el puntatge total (42.552) és 1'781 vegades el puntatge total dels catalans (23.887). La diferència no és tan notable per a l'impacte, una «mica negatiu» (-1) com a total per als catalans, i un poc més negatiu (-1,27) com a total per als immigrants.

TAULA I. *Experiències vitals*

Variable	Catalans		Immigrants	
	Ordre	Valor	Ordre	Valor
V3 Mort cònjuge	1	2142	1*	3942
V5 Empresonament	2	1730	2	2569
V4 Mort d'un familiar	3	1511	4	2498
V2 Divorci	4	904	3**	2162
V10 Canvi salut d'un familiar	5	1066	7*	2111
V7 Esser despatxat	6	957	11	1538
V18 Separació conflictiva	7	1234	5	2132
V6 Malaltia greu	8	1081	8	1885
V13 Mort d'un amic	9	1110	-2.1	1896
V17 Embargament	10	1162	6*	1746
V12 Discussions amb cònjuge	11	929	13	1378
V25 Avortament	12	891	9*	1957
V9 Problemes sexuals	13	709	12*	1618
V27 Trencament parella	14	665	18	1091
V26 Malaltia d'un amic	15.5	840	16	1325
V24 Problema amb patró	15.5	707	15	1520
V15 Problemes amb parents polítics	17	682	14	1167
V1 Matrimoni	18	500	21	500
V28 Viure fora de casa	19	439	17*	1132
V20 Embaràs	20	604	26	619
V14 Canvi al treball	21	548	24	1334
V8 Reconciliació marital	22	484	20	1291
V23 Nova feina	23	459	25	854
V19 Separació per treball	24	854	19*	986
V11 Nou membre família	25	365	28	505
V21 Préstec important	26	421	23	1058
V22 Préstec menor	27	498	22	1284
V16 Canvi domicili	28	395	27	454

Diferències significatives (*p < 0.05, **p < 0.01) entre els rangs mitjans de les dues ordenacions (U de Mann-Whitney).

Xoc cultural

Tal i com podiem esperar, l'ordenació dels ítems del xoc cultural no és igual ($r_s = 0'21$, N.S.) per a les dues mostres, i les diferències d'ordenació són quasi totals, encara que l'impacte és semblant a les dues mostres (taula II). Aquest resultat és esperable perquè només la mostra immigrada experimenta el xoc cultural. De fet la mostra catalana només sembla acusar un cert efecte del «Metro de Barcelona» i de la «Densitat demogràfica». El xoc dels immigrants és màxim en la llengua (1126), essent tots els altres ítems majors de 250, és a dir, la meitat de l'ítem d'ancoratge. No hi ha acord entre l'ordenació entre els homes immigrants i les dones immigrades dels ítems d'aquesta escala ($r_s = 0'15$, N.S.), coincidint només en el primer pressurador que és la llengua. Tampoc no s'assemblen significativament ($r_s = 0'48$, N.S.) l'ordenació entre catalans i catalanes d'aquesta escala, encara que l'ordenació entre sexes és major que en el cas dels immigrants. Això seria degut a la coincidència en els primers llocs de la mostra catalana a «Metro de Barcelona» i «Densitat demogràfica».

TAULA II. *Xoc cultural*

Variable	Immigrants			Catalans		
	Ordre	Valor	Impacte	Ordre	Valor	Impacte
V30 Llengua	1	1126	+1	16***	13	+0.9
V29 Metro	2	863	+0.4	1	316	+0.1
V34 Coses que ofenen	3	508	0	4**	132	0
V44 Reserva de la gent	4	490	+0.2	9**	87	+0.2
V35 Ambició de la gent	5	457	+0.2	7**	61	+0.4
V42 Sentit de l'humor	6	544	+0.9	12***	40	+0.3*
V31 Densitat demogràfica	7	584	+0.1	2	302	-0.4
V41 Contactes socials	8	744	+1.1	13.5***	41	+0.7
V36 Ritme general	9.5	433	+1	11***	54	+0.8
V37 Sentit de família	9.5	861	+0.8	13.5***	49	+0.7
V43 Amistat i hospitalitat	11	786	+1.5	6**	77	+0.5*
V40 Idees sobre l'amistat	12	393	+1.1	8**	85	+0.7
V38 Nombre de paisans	13	523	+0.6	3	173	+0.2
V32 Intimitat de la gent	14	433	+0.5	10*	71	+0.3
V45 Tipus de menjar	15	387	+0.9	17***	67	+0.7
V33 Puntualitat	16	377	+1	5	80	+1.2
V39 Llibertat de les dones	17	287	+1	15*	45	+0.8

Diferències significatives (* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$) entre els rangs mitjans de les dues ordenacions (U de Mann-Whitney).

«Corasón loco»

Aquesta escala s'ha mostrat significativament consistent entre sexes a la mostra catalana ($r_s = 0'79$, $p < 0'05$) i no significativament a la mostra immigrada ($r_s = 0'67$, N.S.), cosa que indicaria que és un fenomen, el «corasón loco», més propi dels catalans.

Els ítems del «corasón loco» s'han ordenat de manera inversa per a la mostra catalana que per a la immigrada ($r_s = 0'881$, $p < 0'02$), percebent els catalans l'escala com lleugerament negativa ($-0'4$) i els immigrants com a lleugerament positiva ($+0'6$). Replicant, de fet, els ítems del xoc cultural, la mostra immigrada presenta la màxima pressura en els ítems relacionats amb la llengua catalana (taula III). Els catalans, per contra, presenten més pressura en els ítems més polítics, i poca en els ítems relacionats amb la llengua castellana.

TAULA III. «Corasón Loco»

Variable	Ordre	Catalans			Ordre	Immigrants	
		Valor	Impacte			Valor	Impacte
V52 Girona-Sevilla	1	429	-0.6	7*	544	+0.7**	
V53 Bandera	2	341	-0.8	8*	455	+0.1**	
V51 Lleialtat	3	372	-0.3	6	625	+0.7**	
V47 Mala identificació	4	586	-0.7	4	433	+0.5***	
V46 Natural	5	288	0	5	543	+1.1***	
V49 Idioma parlat	6	290	-0.3	1***	1069	+0.6**	
V50 Idioma escrit	7	183	-0.7	3*	426	+0.6**	
V48 Idioma sentit	8	238	0	2**	654	+0.5	

Diferències significatives (* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$) entre els rangs mitjans de les dues ordenacions (U de Mann-Whitney).

Discussió

Experiències vitals

L'ordenació tan semblant entre sexes i entre la mostra catalana i la immigrada, és de fet una validació transcultural que confirma l'estabilitat entre cultures dels ítems pressuradors (Masuda i Holmes, 1967). Les diferències entre les ordenacions catalana i immigrada podrien ésser explicades, probablement, per diferències culturals nacionals, encara que també podrien ésser causades per l'anormalitat de la mostra, en tant que immigrada, cosa que es confirmaria per la major semblança de l'ordenació catalana amb d'altres d'estrangeres no migrants. El superior puntatge de la mostra immigrada recorda la consistent diferència trobada entre pacients italo-americans, tendents a exagerar la seva simptomatologia, i pacients irlandeso-americans, tendents a minimitzar llurs símptomes (Zola, 1975). Si les experiències pressuradores són universals, independents de la cultura i de magnitud semblant, hauriem de concloure que la mostra immigrada «expressa» 1'781 vegades més l'efecte dels pressuradors.

Xoc cultural

El perill de xoc cultural d'aquest estudi s'assembla al d'altres (Garcia et al, 1984) perquè la llengua és el pressurador més potent, constant i primer, i els altres ítems que mostren més diferència («Sentit de l'humor», «Contactes socials», «Ritme general», etc.) són els primers en un altre estudi nostre semblant (Garcia et al,

1984). Respecte a la mostra catalana, val la pena remarcar l'efecte de «Metro de Barcelona» en gent del Vallès i la «Densitat demogràfica» en una ciutat tan caòtica urbanísticament com Sabadell. Excloent aquests ítems, el xoc dels immigrants sumaria en total 8.349 unitats, que dividides per 1'781 per tal de transformar-les en unitats «catalanes», donaria que el xoc cultural equival a dues «Mort del cònjuge» de la mostra catalana.

«Corasón loco»

L'efecte de sentir-se pertanyent alhora a dues cultures nacionals diferents és percebut de manera inversa pels catalans que pels immigrants. Per aquest darrers, la situació és percebuda com a favorable, com a volguda, mostrant-se l'idioma català, una vegada més, com la barrera més clara a superar. Els catalans, per contra, perceben negativament la situació, com no volent-la, i acusant l'efecte en els ítems no lingüístics, en els més simbòlics, situant-se la pressura en el terreny polític.

Cal remarcar que en aquesta escala, els immigrants valoraren 1069 i +0'6 «Tener que hablar en catalán» i en l'escala del xoc cultural valoraren 1126 i +1 «Hablar como los catalanes». Aquesta gran coincidència pot ésser usada com a prova de la consistència de les escales i dels entrevistats. Excloent els ítems relacionats amb la llengua, que de fet formarien part del xoc cultural, els immigrants presenten en la resta d'aquesta escala 2.600 unitats de pressura, equivalents (1/1.781) a 1460 unitats «catalanes», o una «Mort d'un familiar» de la mostra catalana. La pressura pel «corasón loco» per a la mostra catalana, són 2.727 unitats, equivalents a una «Mort del cònjuge».

Conclusions

La població de Catalunya, com la de qualsevol altre país, estaria sotmesa a diverses menes de pressuradors psico-socials, encara que a igualtat de magnitud la població immigrada «expressaria» més la pressura. Ara bé, l'especial situació política de Catalunya, com la de la resta dels Països Catalans, fa que la població immigrada no acabi d'integrar-se a la societat rebedora, i que la població autòctona no acabi d'ésser plenament catalana. Això genera una pressura social constant, equivalent a dues «Mort del cònjuge» i una «Mort de familiar» per als immigrants, i a una «Mort del cònjuge» per als catalans. Ultra la diferència de magnitud de pressura sociopolítica entre immigrants i catalans, hi ha una diferència de ritme de presentació. És clar que en els immigrants la pressura comença en el moment de l'arribada, però en els catalans aquest tipus de pressura és connatal, cosa que originaria una més alta adaptació a la pressura i una menor alteració comportamental.

Bibliografia

- AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION (1968). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Second edition. A.P.A. Washington.
- ANISMAN, H., ZACHARKO, R.M. (1982). *Depression: The predisposing influence of stress*. Behav. Brain Sci, 5, 89-137.

- BOOR, M. (1981). *Relationship of 1977 state suicide rates to population increases and immigration*. Psychological Reports, **49**, 856-858.
- CLEARY, P.J. (1981). *Problems of internal consistency on Scaling in L.E. Schedules*. Journal of Psychometric Research, **25**, 309-320.
- DEPUE, R.A. (1979). *The psychobiology of depressive disorders*. Academic Press, Nova York.
- DOHRENWEND, B.S., DOHRENWEND, B.P. (1974). *Stressful life events*. Wiley. Nova York.
- ELLIOT, G.R., EISDORFER, C. (1982). *Stress and Human Health*. Springer. Nova York.
- GARCIAL, L., CANALDA, G., FLORES, T. de, MERLIN, N., PEREZ, J. (1979). *Frequenza e problematica dei disturbi psicologici nei pazienti dei vari servizi di un ospedale generale*. Medicina Psicosomatica, **24**, 3-11.
- GARCIA, L., JIMENEZ, S., MUNTANER, C., BALADA, F. (1984). *El xoc cultural dels immigrants a Catalunya: Resultats qualitatius*. Annals de Medicina, **70**, 108-111.
- GLASS, D.C. (1977). *Behavior patterns, stress and coronary disease*. Wiley. Nova York.
- GOL, J. (1977). *La salut*. Annals de Medicina, **63**, 1025-1040.
- HOLMES, T.H., RAHE, R.H. (1967). *The social readjustment rating scale*. Journal of Psychosomatic Research, **11**, 213-218.
- KALE, W.L., STENMARK, D.E. (1983). *A comparison of four life events scales*. Amer. J. Com. Psychol. **11**, 41-458.
- LA TRINCA, *Tocat de l'ala*. Nou de Trinca. Edigsa. Barcelona, 1981.
- MASUDA, M., HOLMES, T.H. (1967). *The Social Readjustment Rating Scale: A cross-cultural study of Japanese and Americans*. Journal of Psychosomatic Research, **11**, 227-237.
- OBERG, K. (1954). *Culture shock*. Bobbs-Merril Company. Indianapolis.
- RABKIN, J.G., STRUENING, E.L. (1976). *Life Events. Stress and Illness*. Science, **194**, 1013-1020.
- SARASON, I.G., JOHNSON, J.M. SIEGEL, J.H. (1978). *Assessing the impact of the life experiences survey*. Journal of Consulting and Clinical Psychology, **46**, 932-946.
- SELYE, H. (1950). *The physiology and pathology of exposure to stress*. Montreal.
- SELYE, H. (1978). *The stress of life*. MacGraw-Hill. Nova York.
- SKLAR, L.S., ANISMAN, H. (1980). *Social Stress influences tumor growth*. Psychosomatic Medicine, **42**, 347-365.
- SPRADLEY, J.P., PHILLIPS, M. (1972). *Culture and stress: a quantitative analysis*. American anthropologist, **74**, 518-529.
- STONE, E.A. (1975). *Stress and Catecholamines* dins A.J. Friedhoff. Catecholamines and behavior. Vol. 2 Plenum Press, Nova York.
- STONE, E.A. (1983). *Problems with current catecholamine hypotheses of antidepressant agents: Speculations leading to a new hypothesis*. Behav. Brain Sci., **6**, 535-577.
- TIZON, J.L., SANJOSE, J., SALAMERO, M., PELLEGERO, N., ATXOTEGUI, J., DIAZ-MUNGUIRA, I. (1983). *Migracions i salut mental*. (treball no publicat) Barcelona.
- VALE, W., SPIESS, J., RIVIER, C., RIVIER, J. (1981). *Characterization of a 41-residue ovine hypothalamic peptide that stimulates secretion of corticotropin and betaendorphin*. Science, **213**, 1394-1397.
- VINOKUR, A., SELZER, M.L. (1975). *Desirable versus undesirable life events; their relationship to stress and mental distress*. Journal of Personality and Social Psychology, **32**, 329-337.
- WEIS, J.M. (1971). *Effects of coping behavior in different warning signal conditions on stress pathology in rats*. J. Comp. Physiol. Psychol., **77**, 1-13.
- YAMAMOTO, K., DAVIS, O.L. (1982). *Views of Japanese and American children concerning stressful experiences*. The Journal of Social Psychology, **116**, 163-171 (1982).
- ZOLA, I.K. (1975). *Culture and Symptoms – An Analysis of Patient's Preventing complaints*. Dins T. Millon (Ed.) Medical Behavioral Science, pp. 543-560. Saunders. Filadèlfia, 1975.